

Treball al CAP

PREVENCIÓ DE MALALTIES RELACIONADES AMB EL TREBALL

Butlletí 40

Els casos del trimestre

Aquest primer trimestre de 2003 s'han notificat al Treball al CAP 41 casos, la majoria (27) han estat trastorns de tipus ansiós-depressiu, set van ser trastorns musculoesquelètics, tres asmes laborals, dos processos dermatològics, una cefalea migranyosa en estudi i un mesotelioma pleural per exposició laboral a l'asbest.

Per orientar els casos de trastorn ansiós-depressiu i seleccionar sobretot la possible relació amb l'exposició a riscos psicosocials o a assetjament moral, divuit casos han estat visitats per la nostra unitat, quatre tenen la visita programada i cinc casos s'han contactat telefònicament.

En la taula 1 es mostra un resum de tots els casos segons l'equip notificador i l'ocupació del pacient.

També durant aquest trimestre hem rebut set informes del CSCST corresponents a casos notificats anteriorment; en dos d'ells s'ha visitat l'empresa i s'han emès les corresponents recomanacions.

Un d'aquests informes presenta l'estudi d'un cas notificat per l'EAP Les Corts. Es tracta d'una dona de 41 anys amb antecedents de tbc pulmonar amb seqüeles, hemoptisi de repetició amb lobectomia superior esquerra i asma bronquial; aquesta dona treballa de **relacions públiques** en el soterrani d'una **peruqueria** i patia **episodis d'empitjorament de la seva clínica respiratòria** que relacionava amb les males condicions de ventilació del seu lloc de treball. Si bé es va descartar l'origen laboral dels problemes asmàtics, si es va considerar que les males condicions de ventilació i la possible exposició indirecta a substàncies nocives per l'aparell respiratori (com tints, decolorants, moldejadors o esprais pel cabell) podien afavorir un agreujament de la seva clínica i el desencadenament de crisis de broncoespasme. Les recomanacions higièniques se centren en assegurar un cabdal mínim d'aire net en la zona d'oficines, magatzem i peruqueria, i un de superior o la instal·lació d'un sistema d'extracció localitzada en la zona de preparació de tints.

L'altre informe resumeix l'estudi d'un cas de **trastorn ansiós-depressiu** que va orientar-se inicialment com conseqüència d'un procés d'assetjament moral o mobbing, notificat per l'EAP Universitat (Manso). El pacient, un **càrrec de comandament de la policia local** de 38 anys, relacionava el seu estat de salut amb el procés de persecució i destrucció a que el sotmetia un regidor de l'ajuntament del poble on

treballava, recolzat per altres membres del consistori. Es va realitzar un estudi exhaustiu del cas en el què van participar tres tècniques del CSCST i que va incloure a banda de visites mèdiques i estudi de la documentació aportada pel pacient, la visita al centre de treball, entrevista amb els caps del treballador i valoració organitzativa i psicosocial de l'empresa.

En l'estudi del pacient destaca la presència de diversos comportaments d'assetjament repetits al llarg d'entre 2 i 5 anys, alguns d'ells amb una freqüència diària. Mentre va durar l'estudi del cas, l'estat de salut del treballador va anar empitjorant, de manera que al final presentava un quadre clínic compatible amb una Sdre. d'estrés postraumàtic.

Les conclusions de l'estudi confirmen l'existència de l'assetjament moral, l'origen laboral del procés ansiós-depressiu i l'existència d'un quadre clínic compatible amb una Sdre. d'estrés postraumàtic. Les recomanacions a l'empresa s'organitzen en tres blocs: ① adequar les exigències psicològiques de la feina al volum de plantilla i aprovar definitivament el catàleg de categories professionals, ② millorar la funcionalitat i competències del departament de RRHH que entre d'altres hauria de desenvolupar un protocol de prevenció i actuació davant els conflictes, i modificar l'estil jeràrquic evitant la discriminació i l'abús de poder entre els alts càrrecs funcionaris i polítics, i ③ mesures concretes pel cas estudiat.

EN AQUEST EXEMPLAR

1 i 5 Els casos del trimestre

2-4 Avaluació Treball al Cap 2002

6 Cursos i Congressos

Unitat de Salut Laboral de Barcelona

Servei de Salut Laboral i Ambiental
 Institut de Medicina i Salut
 Agència de Salut Pública de Barcelona
 Pl. Lesseps, 1. 08023 Barcelona
 Tel.93 238 45 65 - Fax.93 217 31 97
 E-mail: usl@imsb.bcn.es
<http://www.imsb.bcn.es>
 Coordinació: Imma Cortès, Ana Sánchez

Avaluació del sistema de vigilància de malalties

L'any 2002 s'ha caracteritzat sobretot per l'augment del nombre de casos notificats al sistema: si el 2001 en van ser 48, aquest darrer any n'han estat 72. L'altra tret a destacar és l'augment dels trastorns de tipus ansiós-depressiu (que en el mateix període van passar de 5 a 33), fet que ha seguit la mateixa tendència el primer trimestre d'enguany com podeu veure en el resum dels casos d'aquests primers mesos del 2003.

Descripció dels casos

Durant l'any 2002 es van notificar 72 casos de trastorns de salut relacionats amb el treball que van afectar a 66 persones. El 68,1% d'aquests trastorns es van donar en dones i l'edat mitjana va ser de 40,6 anys (DE=10,8) sense diferències de sexe.

Professionals de suport i treballadors de serveis i comerç van ser les ocupacions més freqüents dels casos, observant-se, però, grans diferències entre homes i dones, entre les que destaca que un terç dels homes eren artesans i treballadors de la indústria, construcció i mineria, i més d'una quarta part de les dones eren treballadores de serveis i comerç (Figura 1).

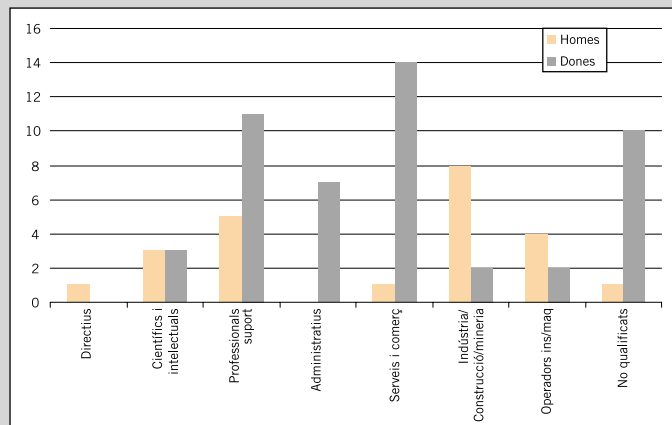

Figura 1. Distribució dels casos notificats a la USL-Barcelona segons ocupació i sexe. 2002

Dues terceres parts dels casos es van produir en el sector de serveis, un 29,2% en la indústria (tots ells en les indústries manufactureres) i un 4,2% en la construcció. També la distribució de casos entre homes i dones va ser diferent, de manera que el segon lloc després de la indústria manufacturera en homes el va ocupar el comerç i reparació de vehicles seguit d'altres activitats socials. Entre les dones, en canvi, la segona i tercera activitat econòmica més freqüent després de la indústria manufacturera va ser l'hoteleria i les activitats sanitàries i socials (Figura 2).

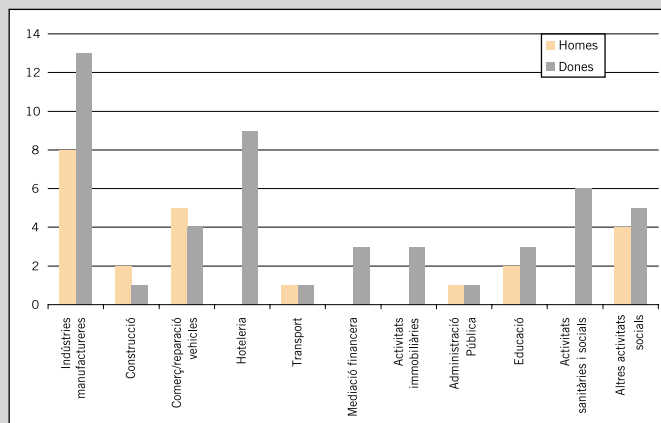

Figura 2. Distribució dels casos notificats a la USL-Barcelona segons activitat econòmica i sexe. 2002

Quant al diagnòstic, tal com s'observa a la Figura 3 els trastorns que més es van notificar amb molta diferència van ser els trastorns mentals i del comportament (45,8% dels casos) seguits de les malalties del sistema musculoesquelètic i del teixit connectiu (27,8%).

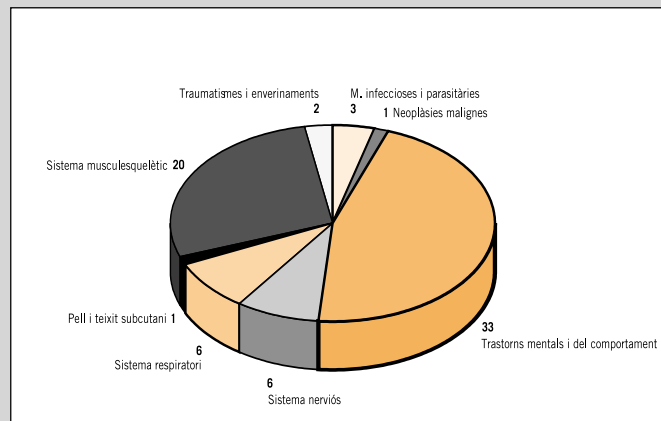

Figura 3. Distribució dels trastorns notificats a la USL-Barcelona segons diagnòstic. 2002

No hi va haver diferències entre homes i dones quant el tipus de trastorn però sí en l'edat, de manera que els trastorns del sistema nerviós es van donar en persones més joves i les patologies del grup altres (traumatismes i enverinaments, neoplàsies malignes, malalties infeccioses i malalties de la pell) en persones més grans.

En la Figura 4 es mostra la distribució de casos notificats segons el grup diagnòstic i l'ocupació. Malgrat les diferències no són estadísticament significatives pel baix nombre de casos, destaca que s'han notificat casos de trastorn mental en totes les ocupacions, corresponent el major nombre als professionals de suport i els treballadors de serveis i comerç.

relacionades amb el treball Treball al CAP 2002

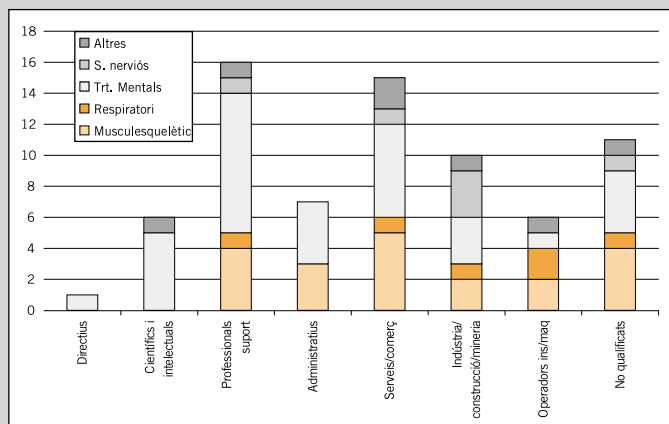

Figura 4. Distribució dels casos notificats a la USL-Barcelona segons diagnòstic i ocupació. 2002

Tampoc les diferències van ser estadísticament significatives quant a la relació entre diagnòstic i activitat econòmica, però si paga la pena comentar que els casos de trastorn mental es van donar també en pràcticament totes les activitats econòmiques (excepte transport).

Descripció del circuit

Dels 69 casos notificats en els quals procedia la derivació al Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball (CSCST), 54 (78,3%) van acceptar-la i 15 la van rebutjar, aduint com a motius més freqüents la manca d'interès (sis casos) i la por a tenir problemes en l'empresa (quatre casos). Trenta-cinc (64,8%) d'aquests 54 casos van ser visitats per l'equip mèdic al llarg del 2002, quatre no s'hi van presentar i 15 (27,8%) estaven pendents de visita el darrer dia de l'any.

Quant a estudiar el lloc de treball dels pacients, la majoria de casos (21) estaven pendents de conèixer la situació a 31 de desembre (no s'havia rebut l'informe mèdic i per tant es desconeixia la decisió sobre la visita a l'empresa), mentre que en els altres 14 no s'havia realitzat l'estudi sobretot pel rebuig del propi malalt (12 casos) i en dos per desestimar-ho el servei mèdic.

Avaluació del procés

► 1. Nombre de casos identificats pel sistema

El creixement en la notificació de casos ha seguit aquest any 2002. L'any 2000 s'havien notificat 10 casos, el 2001 en van ser 48 i el 2002, 72.

Ha estat doncs, una augment del 50% de les notificacions de casos a la USL que s'ha acompanyat d'un augment del 46% de les derivacions al CSCST.

► 2. Intervencions preventives realitzades pel CSCST

Al llarg de l'any s'han rebut 26 informes mèdics, 10 corresponents a 12 casos notificats durant l'any 2001 i 11 referents a 14 casos notificats el 2002. També s'han rebut aquest any cinc informes de seguretat/higiene, tots ells de casos notificats el 2001.

No s'ha rebut cap informe d'estudi del lloc de treball de casos notificats el mateix any 2002.

► 3. Rapidesa i puntualitat del circuit

Quatre dels cinc indicadors de rapidesa i puntualitat del circuit han augmentat respecte l'any 2001. El temps total del circuit entre l'arribada de la notificació a la USL i la sortida de l'informe cap a l'EAP notificador ha passat d'una mediana de 69 dies l'any 2001 (dels casos tancats a 31/12/2001) a 123 dies enguany. Aquest augment a estat a expenses de l'augment entre la sol·licitud d'estudi i la visita mèdica i, sobretot, per l'augment de temps entre la visita al servei mèdic del CSCST i la recepció dels informes tècnics i/o mèdics. És possible que part del retard s'expliqui per l'augment de casos de trastorns ansios-depressiu que requereixen més temps d'estudi.

► 4. Acceptabilitat del sistema

• Nombre de persones i centres que han notificat casos

Durant aquest any han participat en el sistema de vigilància 49 notificadors, 20 més que l'any 2001. La meitat han identificat un cas i destaca un dels notificadors amb sis casos (8,3% del total).

Quant als centres notificadors, n'han estat 30 (nou més que l'any passat), distribuint-se els casos com mostra la Figura 5. El 82% han notificat més d'un cas i destaquen tres centres amb set, vuit i nou casos notificats. També ha augmentat la proporció de centres notificadors, atès que l'any 2001 van notificar 21 centres de 37 (56,7%) i enguany han estat 30 de 45 (66,7%).

• Acceptació del malalt de la derivació al CSCST

Cinquanta-quatre (78,3%) dels malalts als que se'ls va proposar d'entrar en el circuit de derivació al CSCST van acceptar, d'aquests, però, quatre (7,4%) no van presentar-se a la visita concertada pel servei mèdic. Dels 35 que van visitar-se, dotze (34,3%) van rebutjar la visita a l'empresa per part dels serveis tècnics del CSCST (cal tenir en compte, però, que queden casos pendents). En total, per tant, en 31 dels casos amb criteris de ser derivats al CSCST (44,9%) no es va arribar a fer una visita dels serveis tècnics al centre de treball per motius referits al propi malalt, sigui pel rebuig directe (27 casos pel rebuig de ser derivat al CSCST o de la visita a l'empresa un cop visitats al servei mèdic) sigui per no presentar-se a la visita (quatre casos). Aquest percentatge ha estat una mica inferior al de l'any 2001, que va ser del 47,9%.

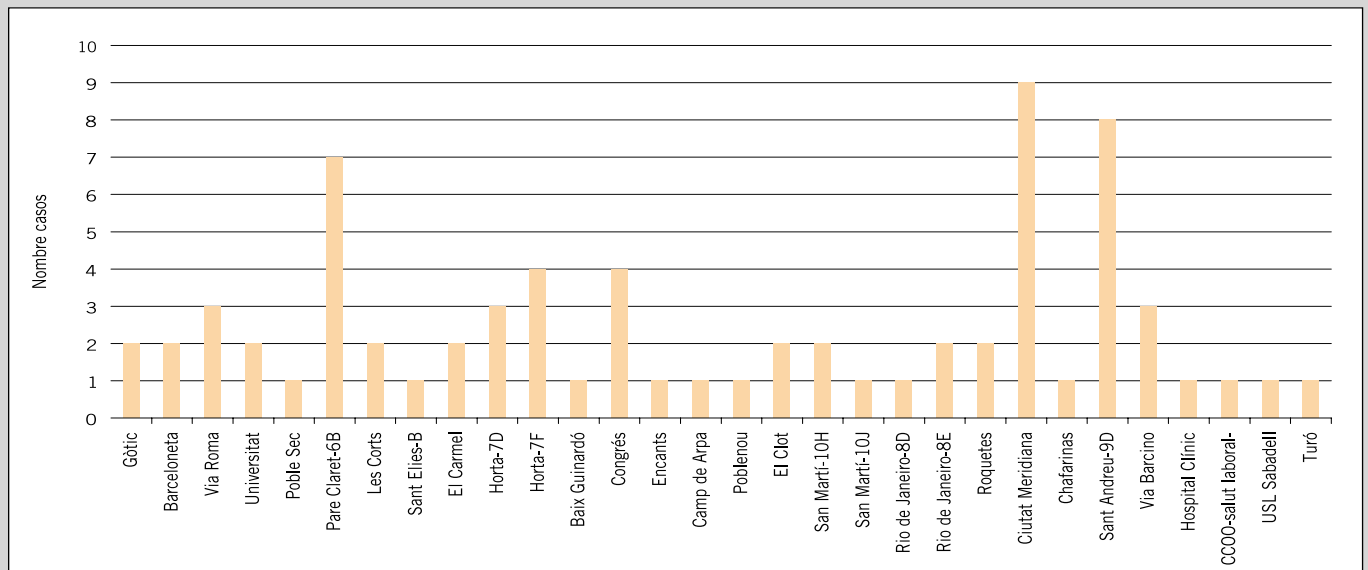

Figura 5. Distribució dels trastorns notificats a la USL-Barcelona segons centre notificador. 2002

Seguiment dels casos

S'ha fet un seguiment telefònic per conèixer si els pacients havien rebut l'informe que des de la USL es trameta al metge notificador (s'adjunta una còpia pel metge i una pel pacient). Set dels casos (que corresponen a 4 pacients) no havien rebut l'informe, sis l'havien rebut i un cas no es va poder contactar per problemes amb el número de telèfon.

Quant als casos de 2001, s'ha efectuat el seguiment dels què s'ha rebut l'informe durant el 2002 (12 casos). En vuit casos el malalt havia rebut l'informe mèdic, en tres casos no havia estat així, i en dos casos més (corresponents a un pacient) no ha estat possible contactar-hi. Respecte la intervenció en l'empresa, tres dels casos van explicar que no s'ha produït cap modificació de les condicions de treball, en un altre cas el pacient havia arribat a un acord amb l'empresa respecte una jubilació anticipada i desconeixia si s'havia fet alguna modificació en el seu antic lloc de treball, i finalment, en un dels casos l'empresa havia seguit les recomanacions de l'informe tècnic tant en la modificació de les condicions estructurals com d'utilització d'EPI.

CONCLUSIONS

- El 2002 s'han notificat 72 casos de trastorns de salut relacionats amb el treball.
- Les ocupacions més freqüents dels casos han estat entre els homes els artesans i treballadors de la indústria, construcció i mineria i entre les dones les d'ocupacions de serveis i comerç.
- La major part dels casos treballaven en indústries manufactureres.
- Els trastorns mentals i del comportament van ser els més freqüents.
- Hi ha hagut un augment del 50% dels casos notificats a la USL i d'un 45,9% dels derivats al CSCST.
- Ha augmentat el retard en la visita mèdica, la visita del lloc de treball i/o de la tramesa dels corresponents informes.
- Hi ha hagut una disminució de la recepció d'informes d'estudi del lloc de treball, cosa que pot ser deguda al retard o a la disminució d'aquests estudis.
- Ha disminuït el nombre de malalts que no es presenten a la visita (24,3% a 7,4%) i també la de casos en que es desestima l'estudi del lloc de treball (38,5% a 14,3%), ambdues coses possiblement relacionades amb una millor selecció dels casos.
- Dels 27 casos notificats l'any 2001 que complien criteris per realitzar l'estudi del lloc de treball, se'n van realitzar 7.
- Ha millorat l'acceptabilitat del sistema per part dels notificadors.
- Ha augmentat el rebuig dels pacients a la visita al lloc de treball (del 30,8% al 85,7%), cosa que podria estar en part relacionada amb l'augment de patologia mental.
- Dos terços dels malalts a qui s'havia enviat còpia del seu informe al metge notificador l'ha rebut, nombre que podria millorar enviant directament l'informe al malalt des de la USL.
- En un de cinc casos amb intervenció preventiva a l'empresa, s'havien produït les modificacions recomanades pels tècnics de seguretat i en un altre s'havia arribat a un acord amb el pacient.

EAP	Trastorn de salut	Ocupació
Ciutat Meridiana	Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva	Operador de grua mòbil Administrativa Mosso magatzem Directora departament serveis socials Mosso mercat
Horta 7F	Mesotelioma pleural	Jardiner
Via Barcino	Dermatitis al·lèrgica	Pintor
Vila de Gràcia (Pare Claret)	Sdre. ansiós-depressiva	Encarregada restaurant
Clot	Radiculopatia cervical Tendinopatia del trapezi	Talladora de peces de vestir Conductor d'autobús
Sant Andreu 9D	Sdre. ansiós-depressiva i psoriasis secundària	Infermer Infermer
Universitat (Manso)	Sdre. ansiós-depressiva	Psicòloga
Les Corts	Sdre. d'ansietat Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva	Administrativa Administratiu Psicòloga
Gòtic	Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva	Tècnica en biologia Professor de secundària Netejadora Auxiliar de clínica
Camp de l'Arpa (Maragall)	Sdre. d'ansietat	Sots-director d'hotel
Via Roma (Manso)	Sdre. ansiós-depressiva Sdre. ansiós-depressiva Cefalea migranyosa Sdre. d'ansietat	Arqueòloga Arquitecte tècnic Socorrista Agent d'assegurances
Barceloneta	Sdre. ansiós-depressiva Asma	Administrativa Netejadora
La Pau	Sdre. ansiós-depressiva	Telefonista
Eixample 2G	Sdre. depressiva	Professor de secundària
Besòs	Cervico-lumboartrosi Epicondilitis lateral Sdre. depressiva Contractura cervical	Dependent de pollastres Dependent de pollastres Cap d'administració Dependent de pollastres
Sant Martí 10H	Epicondilitis lateral Asma Sd. de De Quervain Sdre. ansiós-depressiva	Cuina Forner Neteja-plats Fresador
Sardenya	Asma	Pastisser
PAMEM	Sdre. ansiós-depressiva	Tècnica superior d'educació
Hospital Sant Gervasi	Sdre. ansiós-depressiva	Professor de secundària
Institut de Neurociències i Salut Mental	Sdre. ansiós-depressiva	Professor de secundària

Taula 1. Distribució dels casos notificats aquest trimestre segons EAP, diagnòstic i ocupació.

Cursos i Congressos

- **Jornades de debat sobre salut i sistema sanitari públic**

24 d'abril, 13 de juny, 10 d'octubre de 2003, Barcelona

Lloc:

Casal del Metge, Via Laietana 31, Barcelona
París 150, 1r, 2a, 08010 Barcelona
Entrada lliure

Organitza:

CAPS amb la col·laboració de SCMFIC i Fundació Bofill

Informació:

CAPS
París, 150, 1r, 2a, 08010 Barcelona
caps@pangea.org

- **Preventia 2003**
Prevenió i Seguretat

6-8 de maig de 2003, Barcelona

Lloc:

Fira de Barcelona

Informació:

Event consulting
Via Augusta, 42-44, 1r, 3a, 08006 Barcelona
Tel: 93 237 09 01
Info@preventia.org www.preventia.org

- **XXII Journées Méditerranéennes Internationales de Médecine du Travail**

8-10 de maig de 2003, Barcelona

Organitza:

Associació Catalana de Medicina del Treball de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears i l'Escola Professional de Medicina del Treball de la Universitat de Barcelona

Informació:

Secretaria tècnica
BCM
Roger de Llúria, 40, 1r, 2a, 08029 Barcelona
Tel: 93 318 57 34
bcmedic@bcmedic.com www.bcmedic.com

- **Gestión de riesgos en el medio sanitario**

21-23 de maig de 2003, Marsella, França

Informació:

Rédaction de la revue Hygiène, Université Claude Bernard Lyon I, Domaine Rockefeller. Laboratoire épidémiologie et santé publique
8 avenue Rockefeller
69373 Lyon, France
Tel i Fax: 04 78 77 28 17
hygiene@lyon-sud.uni-lyon.fr

- **I Jornada Tècnica**
Anàlisi de la Sinistralitat Laboral a Espanya

11 de juny de 2003, Barcelona

Lloc:

Sala d'actes, de l'Hospital General de Catalunya

Informació:

Secretaria AEPSAL
Sr. Jame Pla
Rbla. Just Oliveres, 48 B, 2n, 3a
L'Hospitalet del Llobregat
08901-BARCELONA
Tel: 93 337 06 15
Fax: 93 260 01 95
aepsal@aepsal.com
www.aepsal.com

- **VII Congreso Nacional de Sanidad Ambiental**

18- 20 de juny de 2003, Salamanca

Informació:

Secretaria tècnica
Tilasa OCP, SL
Londres 17, 08020 Madrid
Tel: 91 361 26 00
sesa@tilasa.es
www.sanidadambiental.com
www.tilasa.es/sesa

Un espai per a tu

Tens coses a dir? Vols opinar, explicar, puntualitzar, preguntar o difondre alguna informació?

Aquest és un bon mitjà per fer-ho. El Treball al CAP té una tirada de 1200 exemplars que es distribueixen bàsicament entre els professionals de l'atenció primària, els del Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball, serveis hospitalaris, serveis de prevenció, sindicats i altres agents socials. Pot ser un espai interessant d'intercanvi d'experiències entre uns i altres. Ens pots fer arribar el teu escrit per qualsevol de les vies de comunicació de què disposem (ho trobaràs a la primera pàgina).